f
Tractatus eiuſdē̄

Cancell'. Pariſien̄. pro deuotis ſimplici
bus Qualiter ſe in ſuis exercitijs diſcrete ꝛ
caute habere debent de gallico in latinum
trāſlat⁹ per quēdā. Qui quidē trāſlator ad
vitandū ruſticitatē latini eloquij q̄ reſultaſ
ſet magis ex vulgari in ſenſu e ſenſu q̄ꝫ ver/
bū ex verbo trāſferre curauit. vnde nec mi/
randum ſi opuſculum iſtud non ꝯuenerit
ſatis in ſtilo cū alijs eiuſdē cācellarij opibꝫ.

D Eus vult vt ſit ratiōabile ob
ſequiū noſtrum. ita vt cuncta
que in eius ſeruitio facimus
fiāt cum diſcretōne. tam quo
ad corpus. q̄ꝫ quo ad animā
Nam iuxta cōmune ꝓuerbiuꝫ. Omne qđ
eſt nimiū/ vertitur in vitiū. Studeat ergo
aīa ſic regere corpus ſuum. vt ex vna parte
non contra ſe preualeat. ꝛ ex alia parte vt
in ſeruiendo ſibi/ etiaꝫ non deficiat. Quo/
rum primū fit/ cum nō nimis laute ipſum
corpus enutritur. Secundū quādo non
nimiū exercitijs ſiue corpalibus ſiue ſpiri/
tualib⁹ fatigaꝛ. Et maꝑie i ſpiritualibꝫ ſeu
ad ſpiritualitatem tendentibꝫ exercitijs/ eſt
cantela adbibenda. quia in talibus ꝓpter
ſimplicitatem nōnullorum deuotoꝝ ꝛ an
tiqui hoſtis inſidias/ ſub ſpecie boni poſ/
ſet homo incurrere periculum magni mali
Exempli gratia. Si quis nimis/ ꝛ nō cuꝫ
debita diſcretione nec cum conſilio aliorū
deuotorum expertoꝝ/ ꝛ ſuorum ſuperioꝝ
intendere vellet. ieiunijs. fletibꝫ. vigilijs.
diſciplinationibus. orationibus. medita
tionibus. imaginatōnibus circa ſubtilita
tes quaſlibet ꝛ diuinas res. terrorib⁹ mor
tis extremi iudicij ꝛ inferni. ꝛ ceteris his ſi
milibus. Hic poſſet caput ꝛ cerebrum ſuū
aliaq̄ꝫ organa quibus anima vti habet in
ſuis operationibus/ intantū ledere. vt vſū
rationis amitteret. aut fieret totus debilis
fantaſticus ꝛ melancolicus ſibiipſi/ deo et
hominibus inutilis non ſolū ſed ꝛ pericu/
loſus ꝛ grauis. ¶ Unde conſilium meum
eſt. vt homo deuotus ſi omnino menſuraꝫ
ſeruare nequit. nutriat potius corpus ſuū
aliquali cū exceſſu/ q̄ꝫ ſubtrahat ſibi nimis
cū defectu. Ratio q꞉ difficilius immo qn̄/
q̄ꝫ nullaten⁹ ſubueniri poteſt corpi leſo per
huiuſmodi nimiam neceſſariorum ſubtra
ctionem. vbi tamen facile per vnaꝫ aut du
as abſtinentias/ reprimi poſſet quod exceſ
ſum erat ꝑ nimis delicatā educatōem.
Cuſtodiat ergo hō deuotus ꝑ regulis ea q̄
ſubiunguntur documenta (coram deo.

De humiliando ſe

B

P Rimo det obliuiōi totū tps ſuū pteri
tū. ita vt n̄ nimis ꝯtinue in ſpecie reco
gitet de ſuis pactis peccatis. ꝑus ꝯtritis et
ꝯfeſſis. ſed ſufficit vt qn̄q̄ꝫ ꝑ ꝯtritionē ge/
neralē. ſic dicat ore vel corde. ¶ Dn̄e deuſ
meus ꝯfiteor tue bonitati paterne. q꞉ vſq̄ꝫ
in pſens male ꝓh dolor ꝑdidi tempus vi/
te mee in peccatis ꝛ vanitatibus. quia tibi
digne nunq̄ꝫ fuiui. Sed ꝛ inſup te multi/
plr offēdi. ꝛ nihil hēo q̄ poſſum tibi pro ne
glectis ꝛ male geſtis ſatiſfacere niſi cor me
um. vtinā debite ꝯtritū ꝛ hūiliatū. Hoc er
go tibi dn̄e offero. ꝛ rogo ne deſpicias ꝛ de
licta iuuentutis mee ꝛ ignorantias meas
immo ꝛ neq̄cias meas ne memineris.
Etiā ſcio dn̄e. q꞉ totis viribꝫ meis nō ſuffi/
cio talē facere ꝯfeſſionē/ q̄leꝫ bn̄ exigerent
pctā mea. Sꝫ ꝛ tu ſcis de⁹ me⁹ deſideriuꝫ
meū ꝛ volūtatē meā bonā. q꞉ ex tuo dono
ꝛ tua inſpiratōne/ nihil volui vicario tuo/
meo confeſſori celare de peccatis meis. Et
ipe ꝯfeſſor/ ſe ſatis putat informatum de
mea vita. ¶ Rogo igiꝛ pie dn̄e. ſufficiat ti/
bi. ꝛ da vt oblit⁹ ea q̄ retroacta ſunt/ extēde/
re ꝑ āpl'⁹ me poſſim in āteriora in tuo ſctō
ſeruitio. Si āt dn̄e in futuꝝ aliq̄d aliud ti/
bi de me placuerit ſuꝑ ꝯfitēdis meis pctis
iteratis vicibꝫ/ offero me patū. iuxta ꝯſiliū
cuiuſcūq̄ꝫ ꝑ quē tuā mihi dignaris notefce
re ſuꝑ h̄ volūtatē. Nihil eni intendo retine
re apō me qđ ſit ꝯtra te. Tn̄ nō ignoro eti
am dn̄e de⁹ meus q꞉ q̄ꝫuis millesies ꝯfite/
or/ ex h̄ nō poſſum ſatis iuſtificari. ſꝫ ex tua
ſola mīa/ mea depēdet iuſtificatio. Cū eni
tu mihi nō iputaueris pctm̄. tūc iuſt⁹ ſum
ꝛ non alias.

Informatio ꝛ con
ſolatio officialiū q̄ circa exteriora occupāꝛ

C Irca pmiſſa ēt notādū q꞉ ꝑſona de
uota q̄ circa curā reifamiliar̄ ꝛ er/
ga exterioꝝ diſpēſatōꝫ/ mltū ē occu
pata. n̄ oꝫ cū nimia īquietate conari ad hn̄/
dū. talē pacē trāq̄llitatē ꝛ puritatē cordis:
q̄leꝫ ꝑſona ſoli deo ꝛ ſpūalibꝫ vacās pt ꝛ dꝫ
hre. Nec de⁹ req̄rit h̄ a tali ꝺ nccītate ſaluꝛ̄
Scit ei q꞉ hūane īfirmitati id ipoſſibile ē.
Ad hoc enim conari nimium eſſet ſignum

D

ſuperbie ꝛ labor ianis. perditio temporis
inutilis. ¶ Nõ ergo perſona ſic exterioribus
occupata ꝑ ſua ꝛ aliorum ſalute ex diuina
haud dubium ꝓuidentia / triſtet̃ multũ ſi
deuotionem tantam nõ habuerit q̃tam li-
benter hr̃et. ꝛ q̃lem alios habere ↄſiderat.
Impleat ipſe tantũ fideliter miniſteriũ ſu-
um ad qđ deus eũ vocauit ꝛ ſatis eſt. Si-
cut nanq̃ ipſe nõ ſolũ ꝑ ſe ſꝫ ꝛ ꝑ alijs / ſe ex-
terioribꝫ occupat iuxta diuinã volũtatem.
Ita etiã alij nõ ſolũ ꝑ ſe ſed ꝛ ꝑ ipo ſic occu-
pato ꝛ ꝑ alijs / deo ꝛ ſpũalibꝫ exercitijs va-
cãt. Hoc adiecto. vt q̃n q̃ certis horis ſibi
magis aptis ꝓut poſſibile fuerit / ad deum
etiam recurſum hẽat: conquerẽdo humili-
ter de ſuis negligentijs ꝛ exponẽdo domi-
no deo ſuo neceſſitates occupationes ꝛ mi-
ſerias ſuas orãdo vt pius dñs / dignet̃ eaſ-
dẽ ſuſcipe a paupere ſuo ſuo loco deuotio-
nis quã libentius ſibi offerret. ſi eam habe-
ret ¶ Hinc ſurgit pia ꝛ pulcra confidera-
tio / de corpe xp̃i miſtico. In q̃ ipſe dñs Je-
ſus deꝰ ꝛ hõ / eſt noſtꝝ caput. noſq̃ mẽbra
eius. Vñ ꝛ ſicut in corpore organico / oĩa
mẽbra non eundẽ actũ habent. nec ſibi ſo-
li. ſed toti homini in ſuis actibꝫ deſeruiunt
Pedes q̇ppe nõ ſibi tm̃ ambulãt. nec ma-
nus ſibi ſoli laborant nec os ſibi ſoli come-
dit ꝛ ſic de alijs ſed ipſi toti homini. Ita e-
tiam in hoc corpore xp̃i miſtico quocunq̃
quodcũq̃ bonũ operatur / non ſibi ſoli ſꝫ
omnibus in chriſto exiſtentibus id opera-
tur in ſalutem. Et ex eo ꝙ dominus noſter
ieſus chriſtus. deꝰ ꝛ homo / mediator ẽ dei
ꝛ hominũ ꝛ caput nr̃m. opa noſtra bona
per ipm̃ fiunt diuini maieſtati grata ꝛ acce-
pta ꝛ nobis ſalutaria ꝛ fructuoſa ꝛ non ex
nob ¶ Nemo ergo deputatus opibꝫ inferi-
oribꝫ / deſperet. nulluſq̃ intendẽs maiori-
bus / ſuperbe ſe eleuet. Quia omnia in chri-
ſto ieſu domino noſtro erunt nobis cõmu-
nia. ¶ Non bene itaq̃ agũt illi / q̃ predicã-
I tes aut alia magnalia agentes ſe magnifi-
cant. ꝛ ceteros religioſos ꝛ chriſtifideles ñ
predicantes. ſed quieti contemplationis ꝛ
orationis vacantes vilipendunt. velut eccle-
ſie dei inutiles. non attendentes. ꝙ ſi ſmo
debeat proficere ex ore predicantis. deuo-
ta contemplatiuorum oratio habet hoc ef-
ficere apud deum ꝛ impetrare. al's inuanũ
erit conatus laborantis. ¶ Similiter nõ
bene agunt qui ſpiritualibus vacantes / cõ-
temnunt temporalium adminiſtrationem
exercentes. Sicut enim ſpiritualia ſic ꝛ tẽ-
poralia bona q̃diu ſumus in via ꝛ peregri-
namur a celeſti patria / nobiſ neceſſaria ſũt
Et non omnibus omnia pſunt. nec omẽs
omnia poſſumus. Sit ergo quilibet con-
tentus de ſituatõne ſua / in corpe chriſti mi-
ſtico etiã ꝑ quocunq̃ reputetur membro i-
fimo. ꝛ ſtudeat fideliter agere in ea vocatõ-
ne qua dñs eũ vocauit. ¶ Ex p̃miſſis ap-
paret error illorum qui in religionibus / ex
obediẽtia deputati ad exteriora officia ſua
cũ murmure ꝛ inuoluntarie. immo quãdo-
q̃ vix ex coactione ꝛ ꝑ conſequens negli-
genter ꝛ infideliter implent. ſpiritualia ſi-
bi furtiue contra bonum obedientie vltra
q̃ ad eorum ſtatum pertinet / vſurpantes
ꝛ id quod alioꝝ eſt ſuperbe ſibi vendican-
tes. quodq̃ ſuum eſt / negligentes. ꝛ ſic / et
iſtud ꝛ illud / non ſolum ſaluti ſue infructu-
oſum ſed ꝛ ſepe per ꝓprie voluntatis ꝛ ino-
bedientie vitium damnoſum / facientes ¶
Apparet quoq̃ ſimiliter ex premiſſis: ꝙ i-
caute agunt nonnunq̃ religioſi / modicã
compaſſionem cum ſuis fratribus ad exte-
riora explenda deputatis ſi quando in ſpi-
ritualibꝫ minus prompti inueniantur ha-
bentes. ipſos temere quãdoq̃ tanq̃ inde-
uotos non ſolũ corde dijudicantes. ſed qđ
peius eſt / ſepe gladio lingue ſue detracto-
rie percutientes. Non attendẽtes illud vul-
gare ꝓuerbiũ. Pluribus intentis / minor
eſt ad ſingula ſenſus. Nec recogitant ꝙ ſi
ipſi explere deberent talia ſcilicet tempora-
lia et ſpiritualia. neutrum horum forte fa-
cere rite poſſent. Neq̃ aduertunt q̃tũ de-
berent eſſe deo ꝛ hominibus grati ꝙ ipſis
ad ſeruiendum deo in quiete ꝛ pace ordi-
natis. alij coguntur ſeruire cum multa fati-
ga ꝛ tribulatione ꝛ deo ꝛ ſibi ꝛ alijs. ꝛ ꝙ ip-
ſi velut domini recumbunt. alij velut ſerui
eorum miniſtrant eis. ꝛ in temporalibus
de neceſſarijs eis prouidere habẽt. Time-
re deberent hi tales ꝙ ſpiritualium operũ
ſuorum fructum non ipſi. ſed alij officiales
ſcilicet exterioribus occupationibus pro-
pter eos detenti. apud deum iuſtum iudi-
cem percipient. propter ſuam potiſſime in-
gratitudinẽ. q̃ deo maxie in nob diſplicet. ¶
Iuxta p̃miſſa q̃ꝫ iſtruit̃ nõnlloꝝ ſimplici-
tas. q̃ occupati alijs / conãt̃ ñ tm̃ corde. ſed
ẽt ore ſp orare xp̃t v̓ba apl̃i q̇bꝫ aiţ. Sine
intermiſſione orantes. Nam ſcd̃m expoſi-
tores licet ſemper oret qui bonũ opari nõ

ceſſat.⁊ qui ꝑ pctm̄ mortale orõem ſuã nõ
interrũpit.poſſum⁹ tñ ex ꝓmiſſis ⁊ ad ꝓpo
ſitũ dicere plane ⁊ veriſſime ꝙ ſemꝑ orat q̄
alia bõa oꝑa ſiue ſpũalia ſiue corꝑalia pro
dei honore ⁊ ſeruoꝝ dei vtilitate facit. Li/
cet eni non oret ꝑ ſe orat tñ per alios in xp̄i
corꝑe miſtico.⁊ h̄ ſufficiat ſibi dũmõ al's
debitũ orãdi ad qđ ipſe obligat⁹ extitit/nõ
neglexerit vitioſe.

Qualiter et quare

orandum ſit ſpũ ſine imaginib⁹.

Rurſum ꝑſona deuota debet dili/
gentiã adhibere vt nõ incurrat ali
quã ſingularitatis notã ꝑ ſuã deuo
tionẽ ꝑ ceteris int̄ q̄s ꝯuerſatur. Hoc eniꝫ
rephendit̄ a patrib⁹.q: turbat nõnunq̄ꝫ ali
os cum q̄bus viuit̄. Et eſt ſignũ ſupbie et
hypocriſ̄. Studeat ergo eẽ in publico cõ/
munis ⁊ aliis ꝯformis abſq̄ꝫ tñ pctõ. In
ſecreto vero/poterit eẽ ſingulariter deo de
uot⁹ ⁊ corde ⁊ morib⁹ et geſtis ⁊ exercitiis.
cũ diſcretione tñ ne ſe deſtruat. ¶ Pro iſtꝭ
aũt deuotoꝝ exercitiis q̄ cõiter apti⁹ fiunt
in ꝑuato q̄ꝫ in publico(vt ſunt vicꝫ menta
les orõnes ⁊ meditationes)notandũ ꝙ q̄/
cũq̄ꝫ in his ⁊ ꝑ hec/vult amoroſe ⁊ affectu
aliter tẽdere in deũ/ſecure ⁊ diſcrete ne ca/
put ⁊ ſenſus ſui forſan ledant̄/dꝫ diſcere co
gitare de deo/ſine aliq̄ re corꝑali ſiue abſq̄ꝫ
imagine.ita vt nõ cogitet rẽ magnã aut ꝑ/
uam.lõgã aut breuẽ.albã aut nigrã. h̄ aut
ibi in tali aut alio loco exiſtem. Sꝫ oĩb⁹ ta
libus ⁊ ſĩlib⁹ exclus̄/eleuet cor ſuũ ad intel/
lectualia pura ⁊ incorꝑea.cogitãdo dei oĩ/
potentiã q̄ omia p̄t.dei ſapientiã q̄ oĩa p̄te/
rita ⁊ futura ſcit vt p̄ñtia.dei bonitatẽ qua
omnib⁹ q̄ꝫtum in ſe ẽ/bñ vult ⁊ nulli male.
Sĩlr ei⁹ miam.dulcedinẽ.pulchritudinẽ
⁊ ſic de aliis ꝑfectõib⁹/deo ſũme ꝯuenientib⁹.
⁊ inexñtib⁹ dicendo corde ⁊ ore. O dñe de
us me⁹.creator ⁊ redẽptor ⁊ ſaluator meus
omnipotẽtiſſime.ſapiẽtiſſime.ꝑoptime.
tot⁹ pulcer.dulcꝭ ⁊ miſicorſ. O p̄r p̄ꝑiſſime
amatiſſie amabiliſſime q̄ ſol⁹ ve p̄r patrũ
es.plus me diligẽs q̄ꝫ vnq̄ꝫ carnalis pater
ſuum cariſſimum dilexit filium. Quod be
ne oſtendiſ in tuis beneficiis magnis ⁊ m̄l
tis mihi indigniſſimo datiſ per te ⁊ adhuc
dandis/et ſola tua maxima hoc faciẽs bo/
nitate.te adoro laudo glorifico.toto corꝑe
⁊ ſpiritu tibi g̃ras ago.ꝑ omnib⁹ donis tu/
is.quia quicq̄d ſum.poſſuꝫ ſcio ⁊ bene ſctẽ
q̄ꝫ cupio volo ⁊ deſidero.hoc a te habeo to
tum.⁊ nihil habeo ex meipſo niſi peccata.
que clementer peto ignoſce ꝓpter gloriam
nominiſ tui benedicti. Dõ me/cum omni
bus ſanctis tuis/bñdicere laudare ⁊ p̄dica
re ſine fine.ꝓpitius etiã ꝯcedere digneris.
Uel alio modo orando ꝓut ſpiritus ſanct⁹
inſpirauerit. ¶ Talem reſpectũ habendo
in orationib⁹ ⁊ meditationib⁹ ſuis/homo
non facile incurret freneſim.nec erit fanta/
ſticus.⁊ in capite ſeu ſenſib⁹ ſuis deſtruct⁹
queadmodum aliter faciliter poſſet cõtin/
gere.cum homo nimis figit cogitatũ ſuuꝫ
in res corporeas ⁊ reꝝ ſenſibiliũ imagiẽs.
¶ Nolum⁹ tamẽ per hec reprobare imagi
nationes de opere noſtre redemptiõis/de
captione/alligatione/colaphis/ſputis/fla
gellatione/crucifixone dñi nr̄i ieſu chriſti
⁊ ceteris hmõi. Immo hortamur q̄ꝫtũ poſ
ſumus.vt de talib⁹ hõ ſepe cogitet.ſed ſub
hac cõditione ⁊ hmõi cautela: vt vicꝫ cum
diſcretiõe ⁊ nõ nimis h̄ faciat.atq̄ꝫ vt nõ ni
mis diu/⁊ imobilit̄ q̄ſi/ſeu nimis fixe/cir/
ca corꝑalia ⁊ imagines rerum hmõi/cogi/
tatio immoretur. Sed ſemꝑ conet̄ cogita
tum ſuũ ab iſtis corporeis imaginationi/
bus/trahere ſurſum ad earũdem reꝝ corꝑa
lium ſpiritualitatẽ.q̄ inde(ſpũ ſancto docẽ
te)elici poterit copioſe ſi homo aſſueſcat et
dederit ſe ad talia facienda. ¶ Et ne videa
tur ipoſſibile totaliter licet appareat incep
tis difficile aliqualiter/id quod dicimus.
Sumamus exemplũ de venerabili ſacro
dñici corꝑis.qđ cũ videm⁹ in manibus ſa
cerdotis.oculis corporeis/adoramus de/
uote.ſicut veꝝ deum ⁊ hominem humani
generis redemptorem angelorum dñm.⁊
demonũ expugnatorẽ.ꝓpter hoc ꝙ ibi vi/
demus oculis cordis.nec moramur cum
cogitatu noſtro diu circa illud quod exte/
rioribus apparet oculis.vtpote circa albe
dinem rotunditatem et paruitatem ſacre
huius hoſtie.ſed cogimus quaſi violenter
cogitatum noſtrum/vt ab illis viſibilibus
ſpeciebus ſe auertat.et conuertat ad inui/
ſibilia que oculus mentis per lumen ſan/
cte catholice fidei ibi videt et credit vera/
ciſſime.quaſi diceremus cogitationibus
noſtris id qđ oculi corꝑis nobis repreſen/
tant nõ eſt de⁹ noſter. Sed id qđ ibi ocul̄
cordis cernitur eſt dominus deus noſter
Hoc ergo cogitate ⁊ in hoc vos figite. ¶
Aliud exemplũ põt applicari de puro ex

tra patriā poſito q̄ nūq̄ vidit pr̄em ſuū. et cui pr̄ mittit victū ⁊ amictū ⁊ alia neceſſaria. ſalutatq̄ dulciter ſepiꝰ ꝑ medios nūcios eundē. Nō dubiū q̄n puer iſte licet patrē ſuū nō videat moueat̄ naturaliter quodā amoroſo affectu ad diligendū hūc pr̄ez ⁊ ad cogitandū ſepiꝰ cordialit̄ de eo. ⁊ ꝙ libenter eēt apud eundē/ ad videndū ipm ſicuti eſt. Quia neſcit an ſit lōgus aut breuis an albꝰ aut niger. ⁊ ſic de alijs corꝑalibꝰ circūſtantijs. ergo etiā in cogitādo pr̄em ſuū q̄leſcunq̄ hmōi corporee imaginationes occurrerint/ nō in eis q̄eſcit. ſed repellit tāq̄ȝ deceptorias ⁊ inutiles. Sed qm̄ alibi/ de hoc latiꝰ tractatū eſt. ſufficiat hic modice tactū. ¶ Itaq̄ iuxta ꝑmiſſa diſcat ꝑſona deuota/ in ſilibꝰ ſimil̄r agere. alioq̄n in orōnibꝰ ⁊ meditatōnibꝰ ſuis/ nō ſolū ꝑtimeſcere debet ꝑmiſſa ꝑicula. ſed etiā incōmoda grauia alia. Poterit enī ɔtingere dū hō nimis cogitat cū imaginibꝰ ⁊ de rerū corporaliū circūſtantijs. vt ꝓpter fantaſie flexibilitatē/ ⁊ inuiſibili hoſte illudēte ⁊ coopante deueniat a deuotis ⁊ pijs cogitationibꝰ/ ad cogitatus turpes ⁊ impios. a puris affectionibꝰ ad immūdas. a ſpūalibꝰ ad carnales. ⁊ nōnūq̄ȝ a ſanctis cogitatiōibꝰ ad execrande blaſphemie cogitatiōes. put in nōnullis deuotꝭ ꝑſonis i his incautꝭ/ cōptū q̄nq̄ eſt. In ipſa etiā venerāda imagine crucifixi. ex nimis fixa cōſideratione circa corꝑis dn̄ici nuditatē. eiuſq̄ femoralium. Qui caſus ſicē mulierculis eſt valde poſſibilis. ſic viceuerſa poterit caſus iſte ⁊ viris eſſe nō impoſſibilis/ ſi nimus figant̄ eoruȝ cogitatus erga ſanctaꝝ v̄ginuȝ imagines corporeas. put etiā experientia nōnullos docuit. Caueamꝰ igit̄ dum cogitare volumꝰ nudum crucifixū. ne incaute id fiat. Alioquin contingere poterit dominū noſtrum crucifixum de cruce nobis euaneſcere/ noſq̄ cū latronibꝰ non tantū his qui cum domino crucifixi ſunt/ ſed ⁊ illis inuiſibilibꝰ illic inſidioſe cōtra nos latitantibꝰ ſolos remanere. q̄ ⁊ deſpoliantes nos cogitationibus ⁊ affectionibꝰ puris ⁊ ſanctis ⁊ plagis turpium ⁊ execrandaꝝ impoſitis/ vix ſemiuiuos nos ſub cruce relinquāt. Semiuiuos ⁊ ſemimortuos nāq̄ nōnunq̄ deuoti ſimplices ſe putāt. cū ex hmōi corꝑaliū ſpecieꝝ/ incauta ⁊ nimia imaginatione/ veniunt a ſanctis cogitatōnibꝰ meditatiōibꝰ et orōnibꝰ/ ad cogitationes nefarias ſpū neq̄ ſepiꝰ coopante. eſtimātes cū q̄dā deſpatiōe ſe a deo derelictos ⁊ reprobatos/ ꝓpt̄ hmōi turpitudines/ cogitatu coꝝ occurrētes ⁊ ꝑ ɔn̄s ſe in aīa a dei grā mortuos fore/ ⁊ vix vita corꝑis viuere. qḋ tn̄ falſiſſimū ē. Ecce ad q̄ta ꝑueniūt̄ ꝑicula ex nimis forti imaginū corꝑaliū reꝝ fantaſia. ⁊ exantiq̄ hoſtis coopatione malicioſa. Nemo ꝓpt̄ ꝑmiſſa credat ſanctoꝝ imagines ſicē q̄daȝ heretici ſenſerūt/ eſſe ɔtemnendas. ſȝ ſunt potius reuerēter tractāde. ⁊ ea intētōne q̄ eccl'ia ēi eas inſtituit digne honorāde. Et ſic diſcamus ab his viſibilibꝰ mēte trāſire ad inuiſibilia corꝑalibꝰ ad ſpūalia. Ille enāq̄ eſt finis imaginū.

Remedia cōtra ſpiritum blaſphemie

De blaſphemie tēptatiōe/ occaſione ꝑmiſſoꝝ/ ē etiā notāduȝ/ ꝙ ipſa nouit̄ ad dei ſuitiū ɔuerſos/ q̄nq̄ ḡuiter infeſtat inimico hūani generis (vt tales ꝑ h̄ in deſpationē deducat ⁊ a dei ſuitio viaq̄ ſalutꝭ arrepta retrahat) id agēte. do aūt (vt ꝑ hmōi ḡues tēptationes ſi eis nō ɔſenſerint/ a pctīs ſuis purgati. ⁊ influētie ſue grē idonei reddant̄) h̄ pie ꝑmittēte. ¶ Cū igit̄ cogitatio hmōi mala/ horrēda. groſſa. turpis. ⁊ nefaria. iportūe occurrerit. n̄ terreat̄ nec triſtet̄ ꝑſona d̄uota/ ꝓptea nimiū. neq̄ credat ſe ꝓpt̄ talē/ a deo derelictū. et q̄tumcūq̄ tal' cogitatio blaſphemie videat̄ eē cōtra dei vl' alicuiꝰ ſcī honorē. aut ɔtra fidem caſtitatē ⁊c. Sȝ maiorē fiduciā. ſe ꝑtinendi ad deū inde accipiat/ dicendo corde aut ore. ¶ Dn̄e deꝰ meꝰ/ ḡuiter ⁊ iuitiſſime tolero hāc tēptationē. tn̄ q2 multuȝ peccaui. iuſtū ē vt multū affligar. Cōfidēs dn̄e. q2 tā forte certamē mihi cōmittis. ꝙ ēt int̄ magnos ⁊ electos tuos milites/ vel' cōputare me indignū. Si igit̄ dn̄e ē tue volūtatꝭ/ vt hec tētatō dura me colaphiȝ n̄ recuſo laborē. ſȝ ſupplicit̄ rogo. vt tribuas ſuo tuo v̄tutē pugn̄di ⁊ vicēdi. ne ei vnq̄ i eternū ɔſētiā. Tu. n. deꝰ meꝰ/ ſcis creature tue ipotētiam nec ēt igr̄as inimicoꝝ meoꝝ iuiſibiliū/ inueteratā iuidiā ⁊ maliciā ɔtra me. Et hec orādo dicat hō deuotius vt poterit ſignando quoq̄ ſe interiȝ ſepius ſigno ſcē crucꝭ ⁊ aq̄ benedicta ſi affuerit ſe aſpergendo. His ꝑactis ſit homo contentus ⁊ nō curet de cis

amplius multū nec litiget vltra pro illa vi/
ce nimis cum eiſdem ſed cōtemnat. ⁊ ſic ci/
tius euaneſcent a memoria. ¶ Super p̄/
miſſis habemꝰ exemplum de quodam mo/
nacho in heremo. qui talibus turpibus co/
gitationibus vexabat̃. xx. annis. ⁊ nemini
audebat aperire tentationem hanc / propt̄
eius abominationē. Tandem tamen cui/
dam antiquo experto patri eaꝫ / non ore ex
verecūdia ſed ſcripto detexit. Qui ridens
ait pone manū tuam ſuper caput meuꝫ qđ
cū ille feciſſet. ait ideꝫ pater. Super caput
meum ego accipio totum iſtud peccatum
tuū ⁊ omne pondus eius. Non ergo tu am/
plius / indi conſcientiam aliquaꝫ habeas.
Cū autē monachꝰ ſuper hoc miraret̃ ⁊ cau/
ſam huiꝰ q̄reret. Reſpōdit pater querēdo.
Placuit ne vnq̄ꝫ tibi iſta turpis cogitatio
Abſit inquit ille. Nam maxime mihi ſem/
per diſplicuit. Et ait ſctūs pater. Manife/
ſtū eſt ergo ꝙ tu eā nō agis. ſed eaꝫ pateris
antiquo hoſte ꝓcurāte / ⁊ te vt ꝺcipe tandē
per deſperationē poſſet / ita fatigāte. Nunc
ergo fili mi audi ꝯſiliū meū. Et cū iteꝝ illa
ſerit tal' turpis cogitatio / dic. Tibi ⁊ ſuper
te inimice neq̄ꝫ ſit hec tua blaſphemia. ego
nihil in ea habere volo. ſed dn̄m deū meuꝫ
ego adoro ⁊ veneror. in ipſumq̄ꝫ credo. Et
poſt vero iſte frater / nūq̄ꝫ habuit amplius
hāc grauē tentationē ꝯſilio ſenis adiutus.
¶ Et notandū ꝙ ꝑſona deuota hmōi ten/
tationes graues / nō debet ꝯfiteri indifferē/
ter cuicūq̄ꝫ ſacerdoti q̄ꝫq̄ꝫ plurimū littera/
to. ne forte occaſionē deſpatiōis habeat p/
pter multoꝝ inexꝑientiā. ſed recurſum ha/
beat ad viros deuotos religioſos diſcretoſ
Nec eſt opꝰ in ſpeciali nimis declarare in
ꝯfeſſione talē turpitudinē. ſꝫ ſufficit ita di/
cere / vt cōfeſſor intelligat mentē cōfitentis
⁊ hoc ꝑ ſemel. Si ampliꝰ vexauerit. ſatis
eſt eidē ꝯfeſſori ampliꝰ ſimplr̄ in genere eā
dē dicere. ¶ Pro illis q̄ p̄miſſa ſunt / notet̃
ꝓ regula generali. ꝙ qualeſcunq̄ꝫ cogitatō/
nes male occurrerint ſiue ſint de carnalita/
te. ſiue de inuidia ira ſupbia ⁊c. fiat diligē/
tia vt ab intra eis nō ꝯſentiat̃. ⁊ vt ab extra
nō impleant̃. ⁊ ſecurꝰ erit hō ꝙ nullo mō
hmōi erūt peccata mortalia. imo cōiter cū
eis ita reſiſtit̃ erūt magne ꝟtutis hic. ⁊ in
futuro remūerationis ſingularis materia
ſeu occaſio. Ex hūilitate tamē poteſt hō de
eis ꝯfiteri. nō in ſpecie ſed in generali dicē/
do ſic. Tales malas cogitatiōes habui. ta/
mē ꝑ dei grām ipſe mihi nūq̄ꝫ placuerūt.
Timeo nihilominꝰ ꝙ nō tam cito eas im/
pugnauerim / ſicut debuiſſem / ⁊ cuꝫ dei auxi/
lio potuiſſem. Notandū aūt eſt. ꝙ ſi in his
adueniret qđ abſit / delectatio cū ꝯſenſu. h̄
oīno expſſe ⁊ ſpecifice eēt ꝯfitendum. ⁊ ſi in
opationem ꝓcederetur / tunc adhuc multo
ampliꝰ. q2 hoc foret grauius. ¶ Huic re/
gule generali videt̃ addēdū. ꝙ ſi ꝑſona de/
uota / fuerit ex naturali quodāmodo incli/
natione nimis prona ad aliqđ peccatū ſeu
vitium / ſit hoc ira inuidia. male loq̄ de ali/
is. aut aliđ qđcunq̄ꝫ. ita vt q̄nq̄ꝫ etiā cadat
mortaliter. nullo modo ꝓpter hoc deſperet.
ſed cordialiter de hoc doleat ⁊ cōfiteat̃ hu/
militer. ⁊ ꝓponat in animo nūq̄ꝫ amplius
ita velle peccare. etiamſi milleſies tūc vna
die ceciderit aut vltra / nō tamē ꝓpterea dā/
nabit̃ dūmodo ſaltem totiēs ſurrexerit q̄ti/
ens ceciderit. Ante caſum igit̃ cogitet diui/
nam iuſticiā. ſed poſt caſū / diuinā miām.
ſemꝑ attēdat. Mia eni dei tāta eſt vt ſi hō
h̄ret oīa peccata mundi ſuꝑ ſe. ⁊ doleret ꝙ
cū eis tam bonū dn̄m deū ſuū / ſupbe offen/
diſſet / ⁊ firmiter ꝓponeret ampliꝰ abſtinere
deus talē nūq̄ꝫ damnaret. imo habemꝰ mł/
ta exempla de pluribꝰ ſanctis qui grauiter
peccauerūt. ⁊ poſt peccata ſua / ꝓpter penitē/
tiā ſuā. ⁊ maximā dn̄i dei noſtri dulcedinē
⁊ pietatem qua diligit humanā naturam /
facti ſunt apud deū maiores ſancti q̄ꝫ non/
nulli ſancti q̄ nō ſic ceciderūt. Verūtamē
ſuꝑ hiſ nemo debet peccare. ſed poſtq̄ꝫ pec/
cauit cōfidat de dei bonitate ⁊ ꝓpter p̄miſ/
ſa reſurgere feſtinet. ⁊ ſaluꝰ erit. Nam deuſ
per os ꝓphete dicit. ꝙ nō velit mortē pec/
catoris. Sed iuxta veriſſimam ſancti Jo/
hānis Chriſoſtomi ſniam / deꝰ quaſi dolet
cū hominem per ſuā iuſticiā damnare de/
bet propter hominis iniuſticiā ex quo ho/
mo eſt imago dei tam nobiliter creatus et
tam precioſe redemptus. Nemo ergo de/
bet deſperare de dī miſericordia q̄ntumcū/
q̄ꝫ etiam grauiter ⁊ innumerabiliter pecca/
uerit. ſed toto corde doleat / q2 tam dulciſſi/
mū dominū inhonorauit ꝓpter ſua pecca/
ta ⁊ in futurū cauere ꝓponat. ⁊ ſic dubitare
nō habet q̄n diuina pietas ſecū miam fa/
at. ¶ Eſt etiā ꝓ regula ſeruādū. ꝙ ſi hō in
aliquod peccatū ceciderit etiā mortaliter.
nō tm̄ ſemel ſꝫ pluries. ſi triſtet̃ i tm̄ ꝙ h̄ ꝙ

ſibiipſi grauiter indignet̃ inde ⁊ aliq̇d ma
li/indiſcrete/ſine ſcitu ⁊ cõſilio ſui cõfeſſo
ris vel ſupioris propterea faciat ſibi/ſ; cũ
quadã mentis libertate ⁊ cordis fiducia/
humiliter recurrat ad dñm deũ ſuũ. petẽ⸗
do cordialiter veniã ⁊ ſe accuſando ⁊ emẽ⸗
datõem cũ diuino adiutorio in mente ha
bendo. ¶ Faciat ergo homo iſte ſicut fa⸗
cere ſolent pueri nondũ ſatis fortes ad ã⸗
bulandũ. qui cũ libenter vellẽt ambulare.
cadũt ſepius. Et cũ ſe cecidiſſe cognoſcũt
et per ſe nõ poſſe reſurgere. nõ ſibiipſi ita
indignãtur vt ſic velint iacentes ꝑmanere
ſed humiliter ⁊ fiducial'r extendũt manus
ſuas ad piam matrẽ vt ſe releuet ex quo ꝑ
ſe ſurgere nequeũt. In infinitũ plus nos
ſumus cari ⁊ dilecti diuine maieſtati que
nos creauit redemit. ⁊ perpetue ſaluare di
ſponit. q̃ vnq̃ aliquis filiꝰ ſue matri car⸗
nali extitit carus ⁊ dilectus. Recurramꝰ er
go ad eam cũ humilitate ⁊ confidẽtia poſt
lapſum ⁊ impoſſibile eſt vt dãnemur. Nul
lus autẽ pſumat ꝙ velit aut poſſit ꝑ ſe ſur⸗
gere a peccatis aut peccata cauere. hoc ei
ſolius diuĩe eſt gratie. Caueat ergo quiſq̃
a ſigno tante ſupbie. Nam propt ipam ſu
ꝑbiam/ꝑmittit deus qñq̃ cadere hoiem
in peccata. in q̄ nõ cecidiſſet ſi humil'r ⁊ ti
morate ſe ad dñ; deũ ſuum. ⁊ compaſſiue
ad proximũ ſuum/q̄ prius in ſimilia pec⸗
cata cecidit/habuiſſet.

De malarũ cogita⸗tionũ cauſis atq̃ remedijs.

Quia tactũ eſt ſupius de grauibꝰ ⁊
abominãdis tẽtatiõibus cordis
ſeu cogitationũ. cũ doctrina ꝗ; ali⸗
quarũ ꝓ earundẽ remedio annotatõe. Vt
adhuc clarius poſſit intelligi qđ dictũ eſt
⁊ vt facilius poſſint inueniri remedia ſpi
ritualia cõtra morbũ ſpũalem tam peſtife
ru;/expedit declarare aliqual'r cauſas q̃n⸗
tum poſſibile fuerit ⁊ dñs donauerit ex q̄⸗
bus ortũ habeãt quãdoq̃ tã turpes cogi
tatões. ¶ Primũ itaq̃ fieri poſſunt ex ſug
geſtione ⁊ imiſſione inuiſibilis hoſtis/q̄
virtutẽ fantaſticã ⁊ imaginatiuã ſimplici
um mouet. hmõi abominatõnibꝫ. put fe⸗
cit illi monacho. xx. ãnis vñ ſupra dictũ ẽ
Probatõem huius docet expiẽtia/in nõ⸗
nullis deuotis innocẽtibꝫ ⁊ caſtiſſimis ꝑ
ſonis. que nũq̃ ab extra audierũt blaſphe
mias ⁊ turpitudĩes tales q̄les ab intra ꝑ⸗
cipiũt. Unde clarꝫ eſt ꝙ niſi ab hoſte inui
ſibili immitterẽtur/ minime ſentirentur.
Immiſſiones autẽ hmõi ꝑmittit deꝰ fieri
ad humiliandũ hoiem ⁊ vt timoratꝰ opet̃
ſalutẽ ſuã. ⁊ ad diſcendũ antiq̄ hoſtis inſi
dias. ⁊ vt homo eo deuotius ad diuinu;
auxiliũ recurrat. ¶ Remediũ bonũ eſt, vt
homo faciat vt ſupra heremita docuit. Itẽ
ꝓdeſt vt hõ diuino adiutorio ꝯfidẽs/deri
deat ⁊ contẽnat ſpm̃ nequã ⁊ ſupbũ cũ ſu⸗
is imundicijs dicẽdo. Immunde ſpũs. ſi
q̇d poſſes ampliꝰ/etiã faceres. ego te non
curo. q; dñ; deũ meũ ne tibi vnq̃ cõſentiã
in adiutorẽ inuoco. Scio pſonã que per
hmõi irriſione; ſolatioſe. de facili ſe eruit
ab his ſpurcitijs. Spũs q̇ppe ſupbꝰ nõ
diu patit̃ ſe ita ꝯtẽptui haberi. ¶ Scđo
fieri pñt hmõi cogitatõnes turpes ⁊ abo⸗
minabiles/ ex cauſis naturalibꝫ ſcḿ hũa⸗
ni corpis diſpoſitõem. Prio videl;. aut ex
nimia cerebri euacuatõe ꝑ ieiunia ſtudiũ
vel fortẽ imaginatiõem. Scđo aut ex ni⸗
mia abũdantia groſſi fumi. cauſati ex cor
ruptis humoribꝫ ꝓpter cibi ⁊ potus intem
ꝑantiã. vel etiã cauſati ex certo cibo vel po
tu. qui lic; modice ſumptus/hab; natura
liter generare groſſos hũores caput ꝑtur
bãtes. Tertio aut ex eo ꝙ pſona talis ẽ ni
mis ocioſa. Quarto aut exinde ꝙ hõ eſt
cõſuetus curioſe ⁊ incaute videre vel audi
re res de quibꝫ faciliter ſumit̃ occaſio po⸗
ſtea cogitandi nefaria. Quito aut etiã ex
inordinato ⁊ nimis ꝯtinuo timore offen⸗
dẽdi deũ. Quẽadmodũ videmꝰ exẽplarit̃.
ꝙ ſepe ⁊ cõiter ptrãſitur lignũ q̃ntũcunq̃
etiã auguſtũ in terra ſimplicit poſitũ abſ⸗
q̃ aliq̄ trepidatõe qđ nõ ſic fieret ſi lignu;
foret in alto. aut de ſubtus haberet pfun⸗
dã foueã etiã q̃q̃ eſſet magis amplũ. na;
tũc imaginatio de ꝑiculo faceret hmõi ti⸗
morẽ. Et timor ꝯñter faceret caſum ex eo
ꝙ ſcḿ naturales i magno timore ſanguis
totus conat̃ iuuare ꝑtẽ nobiliorẽ corpis/
ſc; ipm cor recurrẽdo ad ipm. ⁊ ſic ceteris
membris euacuatis hõ ꝑ totũ corpꝰ qua⸗
ſi ſpaſmat̃ ⁊ deficit viribꝫ. vñ neceſſe eſt vt
cadat. ¶ Siľr eſt exemplũ de timore in te⸗
nebris. Experientia ei docẽte. ſcimꝰ ꝙ in lo
co obſcuro vl' tenebroſo ⁊ in nocte cũ vide
re nõ poſſumus que iuxta nos ſunt/time
mus natural'r: velimꝰ aut nolimus. Ita vt
etiã qñq̃ videat̃ nobis ex timore nimio li
cet fantaſtice. ꝙ videamꝰ vl' ſentiamꝰ circa

nos tetras imagines vel audiam⁹ voces/
aut ſibilatões horribiles cũ tñ i re nihil ſit
D Icamus igit̃ nũc ad ꝓpoſitũ noſtrũ
ꝙ quantũ ad euacuationem cerebri
vel ei⁹ abũdantiã in hũoribꝫ corruptis ꝛc̃
pſona talis indiget magis conſilio expto
rum artis medicine ꝛ bono regimine cor
pali/ ꝗ̃ doctrina theologorũ ꝛ ſpũali me/
dicamine. ¶ Sed quantũ ad ocioſitatē
nimiã ſi ipſa fuerit in cauſa que oĩa mala
docere conſueuit. remediũ principale eſt:
vt homo ſtudeat cogitatões ſuas beſtia
les ꝛ indomitas. freno rõnis tenere. ne va
gent̃ libere ſemp quo voluerint Et poterit
hoc fieri. ſi hõ occupauerit ſe diuerſ̃ exer/
citijs vtilibꝫ tã ſpũalibꝫ ꝗ̃ corpalibꝫ alter/
natis vicibꝫ. dũmodo tñ hoc fiat cũ mẽtis
quadã delectatõe. ꝛ nõ vſ ad tediũ ꝛ nau
ſeam in vno exercitio. alioqn cogitatões
ꝓpter tediũ nõ recederẽt. ſꝫ eq̃ vt pus ꝛ qñꝫ
multo ampli⁹ diuagãdo ad alia ſe redirẽt.
¶ Sup his habem⁹ exemplũ de ſctõ An
thonio qui q̃dã vice in heremo grauit̃ af/
fligebat̃ tẽptatiõe malaꝝ cogitationũ. vñ
conq̃rebat̃ dño dicẽs. Dñe vellẽ ſaluari ſꝫ
nõ volũt pmittere cogitatões mee. Tunc
apparẽs ei angel⁹ in ſpecie heremite oñt
eidẽ remediũ cõtra cogitatões hmõi/ nũc
paululũ laborãdo manibꝫ. nũc genibꝫ fle
xis orãdo deinde corp⁹ reficiẽdo. poſt q̃e/
ſcendo. ꝛ rurſus iteꝝ laborãdo ꝛ tandẽ ait
Anthoni ſic facias ꝛ tu. ꝛ ſaluus eris ¶
Utinã attenderẽt bene hoc exemplũ non
nulle pſone q̃ ſub ſpecie q̃ſi vacandi deo ꝛ
deuotõi/ nihil opari volũt manualr̃ cũ tñ
apl's dicat. Qui nõ laborat nõ mãducet.
Quãuis ei vacare deo p ſpũalia exercitia.
nõ ſit ſine labore/ laborare nihilomi⁹ int̃
dũ etiã manibꝫ expedit. vñ ꝯtingit nõnũ/
ꝗ̃ vt hoc negligẽtes nõ q̃dẽ ob corpis de/
bilitatẽ ſed ex deſidia et carnis voluptate
deueniũt ad magna picula ſuaꝝ aĩarum.
nõ ſolũ in malis cogitatõibꝫ ſed etiã qñ
in grauioribꝫ ¶ Prudent̃ itaq ꝛ rectiſſime
religionũ inſtitutores ſuis deputarũt fi/
lijs certas horas nõ ſolũ ad cãtandũ. orã/
dũ ad meditandũ. ꝛc̃. verꝫ etiã ad labores
manuũ exteriores faciendũ. put clare pa/
tet in regula ſancti Benedicti ꝛ alioꝝ ap/
probatoꝝ ordinũ inſtitutõibꝫ. Non eſt ei
aliqua cogitatio tã turpis tam abomina/
bilis mala ꝛ execrãda quã nõ inueniat de/
teſtanda ocioſitas. Nã cor vacãtis ocio/ ẽ

ad inſtar molẽdini. qḋ cũ nõ habꝫ ad mo
lendũ bonũ frumentũ. q2 in cõtinuo mo/
tu eſt. molit ꝛ ꝯſumit ſeipm. etiã vſ ad to
talem ſui cõſumptõem aut deſtructiõem.
niſi prohibeat̃ alicui⁹ diligẽtia Et eq̃ cito
molit aduolantes fedas muſcas ſicut gra
norum electoꝝ adipes. pſertim cum ſunꝫ
ſit ꝯtinue molere ꝛ nõ quieſcere. nequaꝗ̃
vero q̃d molat ſiue bonũ ſiue malũ diſcer
nere ꝛ eligere pt/ niſi regẽtis ꝓuidẽtia alit̃
curet diſponere. ¶ Si cui exẽpla pmiſſa
pro vitãdo otio nõ ſufficiũt. Attendat eti
am ꝙ ipſi fratres carthuſiẽſes q̃ plus cete
ris religioſis q̃eti contẽplatõis ꝛ ſpiritua/
libus exercitijs deputati vident̃. hñt put
intellexi certas horas q̃bus corpalibꝫ in/
tendũt opibus ſecrete ꝛ ſine ſtrepitu in ſu
is cellis. ſit hoc ſcribendo libros ligando
corruptos emendãdo. ortulos ſuos colẽ/
do aut cetera hmõi exteriora p loco ꝛ tẽpe
ꝯgruo faciẽdo. Quippe conſiderantes ꝙ
ſpũalibꝫ ſemp intẽdere nõ ſinit humana
fragilitas religioſi qñ corpalia exercẽt
vt vitet̃ piculoſa ocioſitas ¶ Atteſtat̃ pre
dictis diuina ſcriptura quõ nõ ſolũ picu/
loſum ſed etiã dãnoſum ſit otiũ de ſodo/
mitis q̃ peſſimi peccatores noiant̃ ꝛ inter
ceteras cauſas q̃ eos ad tantũ perduxerũt
malũ cõmemorat̃/ ni fallor ipm ocium
Addendũ propt̃ pmiſſa eſt ꝙ licꝫ q̃ſi oĩbꝫ
generalr̃ ſit piculoſum ſimplr̃ velle inten
dere contẽplatiõis q̃eti. ꝛ nõ labori qñ
intẽdere manuali. ſpecialr̃ tñ videt̃ hoc p
nicioſum iuuenibꝫ pſonis etſi nõ oĩb⁹ tñ
multis. maxime propt̃ naturalis caloris
in ipſis exceſſiuũ dominiũ. ac etiã propt̃
coꝝ indiſcretõꝫ ꝛ inexpientiã. que diutur/
nitate tẽpis remouet̃. imo etiã propt̃ pre/
ſumptõem que ſatis cognata eſſe ꝯſueuit
iuuẽtuti. Uñ ad magna poſſent puenire
iuuenes aĩaꝝ picula. ſi nõ qñ ꝛ ſepi⁹ cor
palibꝫ exercitarent̃ opib⁹ ¶ Nulli tñ dubi
um q̃n cõtingat iuuenes qñ pre multis
ſenibꝫ/ contẽplatõi inueniri magis idone
os. ꝗ̃ꝗ̃ de cõi curſu id negandũ videatur
Inueniũtur nã iuuenes vel ex naturali
diſpoſitõne vel ex bono regimie vel ex ſin/
gulari dono diuĩe gratie q̃etiſſimi. ꝛ ad ex
teriora quaſi in nullo inclinati/ ſed totali
ter pene deuotiõi dediti Inueniũtur etiã
inueterati dieꝝ malorũ. in q̃bus q̃ſi nulla
mentis eſt ſtabilitas. nec animi trãquilli/
tas. nec cordis deuotio. ſꝫ ex mala ꝯſuetu

dine/paſſionib⁹ viciosis abūdātes. et pe/
ne in nullo mortificati. nihil aliō q̄ꝫ que
carnis ſunt ſapiūt. Quis ergo dubitꝫ q̄n
illi iuuenes ad vacandū deo plus ſint ap/
ti q̄ꝫ iſti ſenes. ¶ At ne q̄s murmuret attē/
dat ꝙ ſunt ſcriptura teſte pueri centū an/
noꝝ. Et ſunt adoleſcētes nō ꝯtēnendi q̄
poſteri prioꝝ vitā morib⁹ trāſcēderūt.
R Hec remedia data ꝯ malas cogitatōnes
dū cāꝫ habuerint ex ocio: valent etiā ſi cau
ſate fuerint ex nimio ⁊ inordinato timore
offendendi deū. Occupat⁹ nāq̄ꝫ diuerſis
exercitijs facili⁹ obliuiſcet̄ timoris hmōi
q̄ꝫ vacās ꝯtinuo ocio. Remediū nihilomi
nus ꝯ eandē cām efficax eſt vt hō cogitet
poti⁹ diuinā miām q̄ꝫ dei iuſticiā. ⁊ cum q̄
dā mētis libertate fiducial'r ſe totū ꝓiciat
in abyſſum dīne bonitatis ⁊ clemētie dicē
do. Dn̄e quāq̄ꝫ multa ⁊ magna ſit mea ini
q̄tas. vn̄ merito te timere habeo. ſcio tn̄ ꝙ
multo eſt maior tua pietas. q̄ eſt infinita
Vn̄ multo ampli⁹ i te ꝯfidere volo. Aufer
ergo a me de⁹ me⁹ nimiū timorē ſeruilē. et
ꝯfirma me in timore tuo filiali q̄ mag⁹ te
cordial'r diligā q̄ꝫ nimis vehemēter timeā
¶ Si autem ꝯſuetudo mala ⁊ curioſitas
intendēdi illis. de q̄b⁹ facile occaſiōes ma
loꝝ oriri pn̄t fuerit in cā tā turpiū ⁊ iniq̄/
rum cogitationū: remediū difficili⁹ pote/
rit inueniri. q̄ ſemꝑ inq̄eta ⁊ famelica ſo/
let eē curioſitas in mal' enutrita ⁊ cōſueta
Remediū tn̄ hō eſt vt ſupra vt hō occupet
ſe vtilib⁹ vitādo otiū. Et cuſtodiat ſe a vi/
dēdis/audiēdis. loquēdis. ⁊ tāgēdis nō/
xijs/ ⁊ nō dādo occaſiōib⁹ pctōꝝ locū. Eti
am valet vt homo cū ſenſerit ſe inuadi ta/
lib⁹ cogitatōib⁹/ſtatī q̄ſi cū violentia reuo
cet mentē ſuā inde ⁊ applicet ad alia. Etiā
ſi milleſies vna die hoiem inuaſerit/mille
ſies hō ſe ab eis auertat ſignādo ſe ſigno
ſctē crucis ſuſpirādo ad deū /iuocādo no
ſtrā dn̄am ⁊ ſanctū angelū cuſtodē ſuū ce/
terosq̄ꝫ ſctōs q̄s in ſpeciali hꝫ veneratōe ⁊
dilectōne. Vel ſi hec oīa nō ꝓſint. infligat
hō ſibiipſi aliquē dolorē ꝑ flagella aut ali
as ſalua tn̄ diſcretōne. Etſi nec adhuc ſic
pax fuerit nihil meli⁹ eſt niſi vt tūc hō con
tēnat tales ſpurcitias ⁊ faciat ſicuti facerꝫ
ſi q̄s ſibi diceret vel oſn̄deret aliq̄ q̄ ipe au/
dire ſiue videre dedignaret̄. Tūc eni q̄ſi cū
indignatiōe auerteret ⁊ aures ⁊ oclos ⁊ cō
uerteret ſe ad alia etiā q̄ntūcūq̄ꝫ ali⁹ loq̄ret̄
ſeu mōſtraret q̄ ſibi nō placeret. Sic ⁊ hic
fiat. Si aūt nec ſic infernales tales muſce
pungitiue pacē ꝑmiſerint. optimū reme/
diū eſt vt hō nihil de eis ampli⁹ curet. ſed
ſub dīna confidētia paciaꝫ hēat ⁊ ſit ſecu/
rus ꝙ nō eū nocebūt nō ſolū. imo ⁊ ad ma
gnam coronā eidem proderūt.

¶ Quatuor genera/ S
lia documēta cōtra malas cogitatōnes

P

Ro pleniori intellectu eorū q̄ di/
cta ſunt. ⁊ ꝑ faciliori remedio ꝯſe
quēdo. Cōtra tā groſſas ⁊ ruſtica
nas tentatōes cogitationū. ponam⁹ aliq̄
documēta breuiter ¶ Quoꝝ primū ē iſtō.
Periculoſiſſimū eſt. cū q̄s ſe dare vult ad
deuotōeꝫ ⁊ ad ſp̄ualia exercitia/ ſi non ſcit
ſcripturas. nec hꝫ bonū directorē ꝯſiliari
um fidelē. expertum deuotū. ⁊ diſcretū. deū
timentē. de quo audeat ⁊ poſſit totalit̄ cō
fidere ⁊ conſcie ſue ſecreta ex toto eideꝫ re/
uelare/alioq̄n eni ꝯtinget talē ꝑſonā faci
lius ⁊ ꝑiculoſi⁹ errare a vera via ſalutis/q̄ꝫ
aliquē q̄ cōi ſeculariū fideliū graditur via.
Exēplū ſuꝑ hoc hēmus in vitaſpatꝝ. Nā
dicebat q̄dā ſctūs pr̄. Si videris iuuenē/
ꝑ ſe volentē intrare ꝑadiſum/id eſt ſine do
ctore. etiā ſi iā vnū habuerit pedē in ꝑadi/
ſo. retrahe ipm̄ infra ꝑ aliū pedē. q̄ ſic nū/
q̄ꝫ intrare poterit. ¶ Scōm documētū ē.
Poſtq̄ꝫ ꝑſona deuota expoſuit ſuo pr̄i ſpi
rituali illā tentationē villanā verbis gene
ralib⁹. nō eſt neceſſariū de ea vltra in ſp̄ali
aliq̄d dicere. niſi forte in illū finē vt meli⁹
intelligi poſſit ex qua cā ſit orta. ⁊ vt ex cō
ſeq̄nti ꝯueniēti⁹ poſſit dari remediū. Non
tamē adhuc fieri dꝫ hoc freq̄nter. Qui eni
ꝑ̄ſumeret ⁊ liberari ſe ab hmōi tentatōnē
graui/ꝑ ꝯfeſſiōis ⁊ manifeſtatōis iteratōꝫ
nimiā/erraret valde. Nā expientia docēte
freq̄nter habitur⁹ eēt peius ex hoc. Attēdā
tur ergo ꝓut ſupra tactū eſt. ꝙ nō eſt neceſ
ſariū vt inde q̄s cōfiteat̄. eo ꝙ nō eſt pctm̄
niſi forſitan ipa ꝑſona eſſꝫ in culpa ex vna
q̄ncq̄ꝫ cauſaꝝ ſupius expſſaꝝ. Tūc ei pote
rit fieri ita vt petat conſiliū ⁊ auxiliū a cō/
feſſore. ⁊ vt veniā cōſeq̄ mereat̄ de occaſio
ne ꝑ̄ſtita tā abominabili tētationi. vt pu/
ta. ſi videlicꝫ ipa perſona deuota/cōſueta
eſſꝫ nimis vacare ocio aut curioſitati. aut
q̄ nimis ieiunaſſꝫ indiſcrete aut quia ni
mis in cibo ⁊ potu exceſſiſſet. De his bene
pt̄ fieri ꝯfeſſio. aut etiā extra cōfeſſionē pe
ti cōſiliū. abſq̄ꝫ tn̄ ſp̄ali ⁊ apta māifeſtatōe

talis blaſſemie que ipſam ꝑſonā vexat.
Tertiū documentū eſt vt diligētiſſime ab
oībus caueat̄ ne quis aliquo modo quic
q̄ dicat aut faciat vel ſcriptis vel picturis
vel geſtibꝫ vel figuris quibuſlibet/ coram
vtriuſq̄ ſexus pueris ſiue iuuenibꝫ vnde
poſſit in eis cauſari poſtmodū huiuſmo
di nefarie aut aliarū quarūcunq̄ turpiū
cogitationū incentiuū. Prout prochdo
lor nonnulli facere non verentur qui ſine
omni neceſſitate ⁊ ex mera ſua carnalitate
ſeu animi leuitate/ loquūtur audacter de
ſecretis matrimonij. aut ꝯ fidē. contra de
um eiꝰq̄ ſctām humanitatē. vel contra ſan
ctos ꝑ modū ioci vel alias leuiter. coram
puellis ⁊ iuuenibꝫ. aut ꝑ turpes picturas
aut ꝑ geſtus laſciuos/ innocentū eorum
pūt corda Aut q̄ caniculos vel cattos aut
pullos vel alias beſtias laſciuiētes ⁊ ad la
ſciuias ⁊ turpes cogitatꝰ de facili inſpiciē-
tiū aīos ꝓuocare valētes/ nutriūt/ ⁊ ab hu
iuſmōi taliū viſu auditu ⁊ tactu/ pueros ⁊
puellas inocētes nō caute cuſtodiūt. ſꝫ ſi
ne om̄i verecūdia corā eis cū his turpia fi
eri ꝑmittūt/ in magnū ſuū ⁊ taliū innocē-
tū ꝑiculū aīaꝝ. De facili nāq̄ pueri etiā
innocētiſſimi/ occaſiōe ex hmōi nefando
rū auditu viſu tactu vel ⁊c̄. data cogitabūt
inimico coopante/ vtinā nō ex cogitatiōe
etiā ope poſtmodū cōpleant/ q̄ loq̄ nō lꝫ.
Sꝫ dimittamꝰ illa ⁊ eueniamꝰ ad alia.

¶ Quartū documentū eſt. Tentatio illa
grauis ⁊ turpis blaſſemie ſeu q̄cunq̄ alia
que in ſola cogitatōe adhuc verſatur vincit̄.
vt cōiter melius/ eā contēnendo/ obliuio
ni tradendo et ſe de ea excutiēdo ⁊ ad alia
fortiter mentē trahendo. q̄ multū cū ipa
litigando repugnādo ⁊ diſputādo. Ratō
efficax eſt hꝰ. de quanto eni nitit̄ q̄s ſufflā
do fortiter extinguere magnū ignē de tan
to ignis ampliꝰ inflāmeſcit vehemētiꝰ. et
augetur citius. Silr̄ eſt de potentia homis
imaginatia ſiue virtute fantaſtica. qꝛ q̄n
to magis aliq̄ ſpecie apphenſiua/ ꝑ cogi-
tatōes ꝯpugnātes fricat̄ ⁊ mouet̄/ tāto for
tius in ipſa figit̄ ⁊ indelibiliꝰ fortificat̄. Ni-
hil ergo cōſultius/ niſi vt trāſeat̄ facilr̄ in
his. ⁊ nō nimis immobilr̄ ⁊ q̄ſi ex directo
eis repugnet̄ ſꝫ q̄ſi ex aduerſo ꝑ indirectū
alia videlꝫ in cogitatu fortiter apprehen-
dendo. Et vt breuiter remedium breue di
cā. aqua penitētie in lacrimis corporis/ ⁊ ge
mitꝰ ſpūs in ꝯtritōe cordis ꝓ pctis: hac
malā tentatōez ⁊ q̄ſcūq̄ aliā maculā anie
efficaciꝰ abluit purgat ⁊ extinguit. Expto
credat̄. ſi tn̄ (vt ſupra monuimus) diſcre-
tio nō deſit Ita vt caput ſenſus ⁊ rō nō le-
dant̄. Et dūmodo firma ſpes de dei miſe-
ricordia nō abſit. Ita vt ex nimio timore
offenſionis diuie in deſperatōnis voragi
nē nō labat̄. deficimꝰ quippe ex nobis in
cūctis. ſed nō vſq̄q̄q̄ ad ꝑditōem grē dei
Ipſe eni nouit ſuſtētare noſtrā inſufficiē
tiā ⁊ infirmitatē plus q̄ pr̄ ⁊ mr̄ qui nos
ſm carnē genuerūt. dūmō nos noluerimꝰ
ſponte declinare extra eiꝰ ꝯfidentiā ⁊ diui
nā caritatem. ¶ Finit

Sequitur documē z
tum notabile eiuſdem cancellarij de ſacra
mento altaris.

Qui eſuriētes implet bonis. iuſſit
nos orare tanq̄ pauperes ⁊ mendi
cos ſꝫ filios a pr̄e q̄ eſt in celis. pa
nē noſtrū q̄tidianū da nobis hodie. Tu
da q̄ vere es amicus ille euangelicꝰ ad quē
eundū eſt media nocte p̄ntis miſerie. petē
do querēdo pulſando. Commoda mihi
tres panes. cōmodo hoc eſt cū modo da
vel cōmode da/ id eſt ad cōmodū da Qm̄
amicus meꝰ venit de via vt ponā ante illū
amicus veniēs de via/ pt intelligi vel ſpi-
ritus proprꝰ/ ab euagatiōe ſe colligēs vel
noſter ꝓximꝰ viuus aut mortuꝰ ſuffragijs
indigēs. vel ipſe xp̄s. ad oſtiū ſtans ⁊ pul
ſans ⁊ cenare volens. Amicus autē eſt ipe
deus ad hoīez triplr̄. Uno mō ſicut domi
nās ad liberū ſubditū. Alio mō ſicut pa-
rens ad filiū delicatū Tertio mō ſicut ſpō
ſus gerens ſe ſicut philocaptū ſeu inamo
ratum gallice amij ꝑ amours. quod ſonat
dilectus ex dilecto. Amicus autē iſte eſt ꝓ
prie potens cōmodare. a quo oē donum
fontalr̄ ⁊ iniciatiue/ liberalit̄ ⁊ irreditiue/
indeuiabilr̄ ⁊ termiatiue. q̄ſi circulo q̄daꝫ
intelligibili vnde fit vt repetāt ꝓprios q̄q̄
recurſus/ nec manet vlli traditus ordo. ni
ſi qō fini iūxerit ortū. ſubtilemq̄ ſui fece-
rit orbem Amicꝰ autē veniēs de via q̄s pa
nes alios petere pt/ q̄ corꝑales ſpūales et
ſacr̄ales. ⁊ hec oia ſunt vnꝰ panis. vnꝰ do-
minꝰ ⁊ trinꝰ. qui ſolꝰ eſt panis ſm verā no
mis interp̄tatōem. Panis eni dicit̄ a pan
qō eſt totū. Et q̄d totū niſi ſolus deꝰ: Si
cut ⁊ nihil aliō ꝑfectū eſt. q̄ eſt oē bonū iu
xta illō dictū Dōiſi. Dn̄ dā tibi oē bonū.